tarafından öldürüldü, başı Fas'ta bulunan Abdülvâhid'e gönderildi. Bu gelişmeler üzerine İşbîliye halkı da ona biat etti. Yahyâ'nın öldürülmesinden sonra Hlotlar da bağlılık arzettiler; fakat Abdülvâhid buna rağmen üzerlerine asker sevkederek onlardan intikam aldı. Endülüs'te Benî Hûd'a karşı isyan etmiş olan İbnü'l-Ahmed Muhammed b. Yûsuf b. Nasr da 636'da (1238-39) ona tâbi oldu. Fakat bütün gayretlerine rağmen Abdülvâdîler hânedanının kurulmasına ve Merînîler'in ülkenin çeşitli yerlerini işgal etmelerine engel olamadı. Giderek güçlenen Merînîler Mağrib ve İspanya'yı Muvahhidler'in elinden alırken Franklar da 29 Mayıs 1239'da Kurtuba'yı işgal ettiler.

Abdülvâhid er-Reşîd, on yılı aşkın bir süre hükümdarlık yaptıktan sonra 9 Cemâziyelâhir 640'ta (4 Aralık 1242), Merakeş'te sarayının bahçesindeki havuzda boğularak öldü. Yerine Merînîler'le barış anlaşması yapan Ebü'l-Hasan Ali es-Saîd geçti.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hallikân, *Vefeyât* (nşr. İhsan Abbâs), Beyrut 1968-72, VII, 17; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-muğrib* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Kettânî v.dğr.), Beyrut 1406/1985, s. 299-360; Zehebî, *Aʿlâmü'n-nübelâʾ*, XXII, 343; İbn Haldûn, *el-ʿİber*, Bulak 1284 → Beyrut 1399/1979, VI, 254; İbnü'l-İmâd, *Şezerâtü'z-zeheb*, Kahire 1350-51 → Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), V, 208; Muhammed b. Muhammed el-Endelüsî, *el-Ḥulelü's-sündüsiyye fi'l-aḫbâri't-Tûnisiyye* (nşr. Muhammed el-Habîb el-Heyle), Beyrut 1985, II, 132-133; *el-Ḥulelü'l-mevşiyye fî ẕikri'l-aḫbâri'l-Merrâküşiyye* (nşr. Süheyl Zekkâr—Abdülkādir Zimâme), Rabat 1399/1979, s. 163, 167; E. de Zambaur, *Manuel de Généalogie et de Chronologie Pour l'Histoire de l'Islam*, Hannover 1927, s. 73; Halil Edhem, *Düvel-i İslâmiyye*, İstanbul 1927, s. 51-52; Ali b. Ebû Zer' el-Fâsî, *ez-Zaḫîretü's-seniyye fî târîḫi'd-devleti'l-Merîniyye*, Rabat-1972, s. 56-57, 60-61; Ziriklî, *el-Aʿlâm*, Kahire 1373-78/1954-59, IV, 233; C. E. Bosworth, *İslâm Devletleri Tarihi* (trc. Erdoğan Merçil—Mehmet İpşirli), İstanbul 1980, s. 36-38; Abbâs b. İbrâhim, *el-İʿlâm bi-men ḥalle Merrâküş ve Ağmât mine'l-aʿlâm* (nşr. Abdülvehhâb b. Mansûr), Rabat 1974-83, VIII, 514-519; Seyyid Abdülazîz Sâlim, *Târîḫu'l-Mağrib fi'l-ʿaṣri'l-İslâmî*, İskenderiye 1982, s. 783; H. İbrâhim Hasan, *Târîḫu'l-İslâm*, Kahire 1983, IV, 233; Abdülmecîd en-Neccâr, *el-Mehdî b. Tûmart*, Beyrut 1403/1983, s. 406; İbrâhim Harekât, *el-Mağrib ʿabre't-târîḫ*, Rabat 1405/1985, s. 292; A. Bel, "Abdülvâhîd", *İA*, I, 104-105; Pierre de Cénival, "Merâkeş", *İA*, VII, 744; Şinâsî Altundağ, "Muvahhidler", *İA*, VIII, 770; G. Marçais, "ʿAbd al-Wādids", *EI²* (İng.), I, 92-94.

 ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

ABDÜLVÂHİD b. SELÎM

(عبدالواحد بن سليم)

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu mimarı.

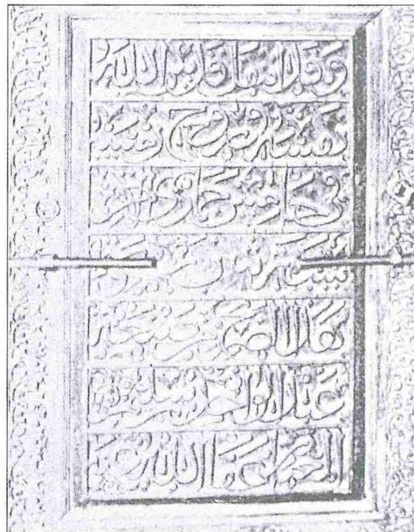
Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Adına, Konya'daki Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin ceviz sandukası üzerinde yer alan kitâbede rastlanmaktadır. Bu sanduka, 1273 yılında vefat eden Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî için yapılmış olmasına rağmen, bilinmeyen bir tarihten beri Mevlânâ'nın babası Sultânü'l-ulemâ Bahâeddin Veled'in kabri üzerinde bulunmaktadır. Sandukanın şekil ve planı ile çoğu Mevlânâ'nın şiirlerinden seçilen yazı ve süsleme kompozisyonlarını Mimar Abdülvâhid b. Selîm hazırlamış, işçiliğini ise Hümâmeddin Muhammed adlı Konyalı bir ahşap ustası yapmıştır. Ayrıca Mimar Abdülvâhid b. Selîm'in Mimar Bedreddîn-i Tebrîzî ile birlikte Mevlânâ Türbesi'ni de inşa ettiği bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

L. A. Mayer, *Islamic Architects and Their Works*, Genève 1956, s. 34; İ. Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Konya 1964, s. 664-674; Zeki Sönmez, *Başlangıçtan XVI. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki İslâm ve Türk Devri Yapılarında Çalışan Sanatkârlar* (doktora tezi, 1981), İÜ Ed. Fak., s. 106-108; Yusuf Akyurt, "Konya Asarı Atika Müzesi'nde Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin Sandukası", *Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, III, Ankara 1936, s. 113-127.

 ZEKİ SÖNMEZ

Abdülvâhid b. Selîm'in adının geçtiği, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sandukası üzerindeki kitâbe

ABDÜLVÂHİD YAHYÂ

(RENÉ GUÉNON)

(عبدالواحد يحيى)

(1886-1951)

İslâm, Hint ve Çin tasavvuf doktrinlerini entellektüel seviyede ele alan ve modern dünyayı her yönüyle tenkit eden görüşleriyle tanınan Fransız mutasavvıf ve mütefekkiri.

15 Kasım 1886'da Fransa'nın Blois şehrinde doğdu. Soy bakımından tamamen Fransız ve Katolik bir ailenin çocuğudur. İlk öğrenimini öğretmen olan teyzesinden gördü. Orta öğrenimini dinî bir okulda yaptı. 1902'de retorik öğrencisi olarak koleje başladı. 1903'te kolejin felsefe bölümüne girdi ve aynı yıl felsefe-edebiyat diplomasını elde etti.

Ekim 1904'te Paris'te Collège Rollin'e matematik öğrencisi olarak yazıldı. Sağlık durumu el vermediği için üniversite öğrenimini bırakarak Paris'e yerleşti. Klasik öğretimin verdikleriyle tatmin olmadığını hissederek entellektüel ufkunu genişletmek için, o devirde rağbette olan "néo-spiritualiste" doktrinleri incelemeye yöneldi. Bir arkadaşı vasıtasıyla, "bâtın ve gizli ilimler" ile uğraşan "occultiste" bir cemiyetin ileri gelenleriyle tanıştı. Kısa zamanda ciddiyet ve titizliğiyle kendini kabul ettirdi. Daha sonra bu çevre ile ilgili mason localarına girdi ve kısa zamanda yüksek derecelere ulaştı. 1908'de yapılan Spiritüalist ve Masonik Kongre'de sekreter olarak bulundu. Kongre'de École Hermétique'in şefi Papus'un "insan ruhunun ölümden sonra tekrar dünyaya gelip bir bedene girerek tekâmül edeceğini (réincarnation: tenâsüh), böylece ölümsüzlük (survivance) kazanmış olacağını ve bunun spiritüalizmin iki temel gerçeği olduğunu" söylemesi üzerine sekreterlikten ayrıldı. Bu sırada L'Eglise Gnostique'in ileri gelenleriyle tanışarak bu kuruluşa girdi. Adı geçen bu mason localarıve "occultiste" teşekküllerle irtibatını kestikten sonra bir başka mason locasına girdi. 1914'e kadar devam eden faaliyetlerine bu tarihten itibaren tamamen son verdi. 1909 yılı Kasımında bazı arkadaşlarıyla çıkarmaya başladığı *La Gnose* adlı dergide ilk makalesi yayımlandı. 1910'da İsveçli ressam Abdülhâdî (John Gustaf Aguéli, ö. 1917) ile tanıştı. *La Gnose*'da iki yıl boyunca İslâm tasavvufuna dair makaleler yazdı. Ezher şeyhi, Mâlikî âlimi ve Şâzeliyye